

a zenét hallják, ha megállítják a zenét, le kell ülniük egy üres székre. Mindig eggyel kevesebbet szék van, mint résztvevő: valaki mindig, kizorol, hopen marad, egészen addig, amíg végül egyetlen székre ül le az utolsó gyerek. A kiállított munkák mintha egy irányba mutatnának: Nauman a minimál és konceptuális művészet lecsupaszított nyelvét, formáit mozgással, valamint a külső és a belső tér át- és megfordításával kombinálja: nyomozást, kísérleteket folytat az oda-visszahatások, az érzelmi és hangulati kapcsolódások, visszacsatolások területén.

MARTIN KIPPENBERGER *Spiderman Atelier* (Pókember műterem, 1996) műve egy tíz négyzetméternyi színpadon meg- és berendezett padlasműterem. Az installáció 1996-ban a *L'Atelier Soardi in Nizza* című kiállításhoz készült, amelyet Henri Matisse időskori műtermében rendeztek meg. Az installáció címét az *Amazing Spider-Man* képregénysorozat adta, amely 1963 márciusában jelent meg először: Peter Parkert, a főhőst megcsípi egy radioaktív pók, és ettől természetfeletti erőt kap. Az 1996-os kiállítás plakátján Kippenberger – Matisse által ihletett (*La Danse*, 1909) – körtáncot járó pókemberei jelennek meg. Installációja meglehetősen ironikus képet ad a „művészről”, akit a műtermében pózoló superhősként, egy fekete drótokból szőtt, ecsetet tartó pókemberként mutat be. A falnak támasztott monokróm festményeken pedig szavakat látunk, amelyek a nagy művész „szupererejének” forrásait határozzák meg: hasis, kávé, speed. De az is lehet, hogy már azok uralják minden tettét. Nyilvánvaló a kapcsolat az akkor már nagyon beteg művész életvitelével, radikális és következetes „önfelszámolásával”. Kippenberger nekrológiájában Michael Krebber és Cosima von Bonin írja a következőket: „Egy kövér pók volt, aki a jobbról-balról röpködő dolgokat elkapta, egypárszor kifordította, odaégette és egy másik szobába vitte. Ezeket a lépéseket variálta, mindig egy új, egy újragondolt történettel állt elő.”¹³

Egy egyszerre komoly és humoros lázadás adta a mumok kiállításának címét, amely a konceptuális művészet különféle rendszereit, megközelítésmódjait állítja egymás mellé. A négy emeletet bejárva nem fogunk katarzistól megmerevedni vagy elalélni: inkább elgondolkodunk a nyelv és a festészet dekonstrukálásán (Richter és Broodthaers), az ábrázolás problematikáján (Nauman és Kippenberger), vagy a műalkotás befogadásának és használatának abszurd kettőségén (Pistoletto és West). A kiállítás „eladja” a múzeumot a látogatóknak, egyáltalán nem mond csődöt, és talán egyszer majd Budapesten is megtekinthető lesz.

C s e r b a J ú l i a

A víz hatalma

A Fondation François Schneider

Azt álmodtam, hogy Magyarországnak képzőművészetet kedvelő miniszterelnöke van, és milliárdos nagyiparos barátai egymást túlszárnyaló buzgalommal építkezve, képzőművészeti központokkal, privát múzeumokkal népesítették be az országot. Még a legkisebb faluba is jutott belőlük. E csodás álom annak a napnak az éjszakáján lepott meg, amikor a Mulhouse környéki Fondation François Schneiderben jártam. Franciaországban a csomagolóanyaggyár tulajdonos alapítványa a kortárs szobrászat leggazdagabb francia magángyűjteményének élvezetét osztja meg időszakos kiállításain az érdeklődőkkel, a szerszámgyáros építészeti is figyelemre méltó múzeumában napjaink képzőművészetének sokszínű világával találkozhat a nagyközönség, a többféle iparágban eredményesen működő nagyiparos és filantróp pedig a közelmúltban valósította meg régóta dédelgetett álmát, a víz témájának szentelt *Centre de l'art de la Fondation François Schneider*et.

Falu végén, erdő szélén áll egy ház, amelyben egykor – még nem ipari méretekben – a falu nevét viselő Wattwitter ásványvizet palackozták. François Schneider, az épület jelenlegi tulajdonosa ebben az 1920-as évekből származó, a mai kornak és a célnak megfelelően átalakított, kibővített épületben hozta létre a négy alapelem egyikének, a víznek szentelt művészeti alapítványát.

A kertben többek között CLÉMENT BORDERIE hűtött fémcsőkarikát dermedt vízzel bevont és az épület falába behatoló *Wall Piercingje*, ILANA ISEHAYEK állandóan, de bizonytalan egyensúllyal forgó szökőkút együttese, a *Toupiés d'eau*, SYLVIE DE MEURVILLE a környező hegyek, az első világháború véres harcainak színhelyéről készített geográfiai „lenyomata”, a felületén csörgedező vízzel és NICKI DE SAINT-PHALLE vízöntő *Star Fountainje* mellett POL BURY egy olyan alkotása, a *17 sphères dans une sphère* kapott helyet, amelynek kidolgozott tervét a művész már nem tudta megvalósítani.

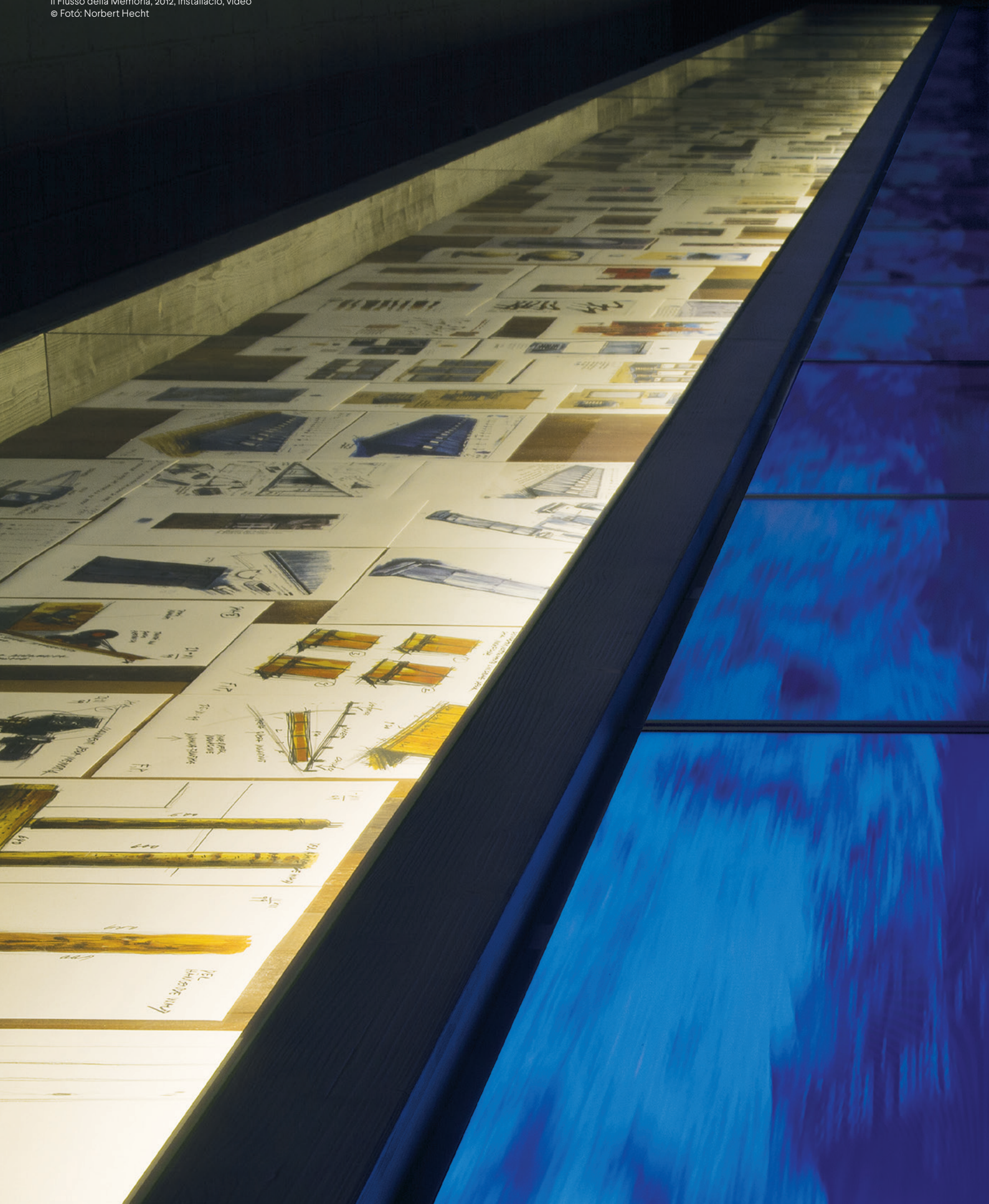
A Fondation François Schneiderben évente három kiállítást rendeznek. Az egyik az ugyancsak Schneider által alapított, és évente kiírt *Talents Contemporains*, interneten elérhető pályázat hét nyertesének munkáit mutatják be. A pályázat célja, hogy felfedezze és támogassa a tehetséges, de anyagi és bemutatkozási lehetőségekkel nem rendelkező alkotókat, ezért az kortól, nemzetiségtől, műfajtól és művészi pályától függetlenül bármely művész számára nyitott. Kizárólag az alkotás minősége számít, amelyet egy tekintélyes tagokból álló nemzetközi szakmai zsűri bírál el. Az alkalmanként szétosztott 300 ezer eurós összeg felét a művek megvalósítására, másik felét megvásárlásokra fordítják. Legutóbb száznegy országból több mint háromezer művész nyújtotta be a vízhez kötődő fotók, festmények, szobrok, videók és installációk terveit. Az idei nyertesek kihirdetése néhány hét múlva Párizsban, a Palais de Tokyóban lesz, kiállításuk pedig ez év őszén.

Az éves program második kiállítása mindig egy meghívott művészt mutat be, aki ezúttal az a FABRIZIO PLESSI volt, akinek munkáival néhány hónappal ezelőtt a Ludwig Múzeumban a magyar közönség is megismerkedhetett.¹

¹³ Michael Krebber, Cosima von Bonin: „Eine dicke Spinne.“ *Spex*, 5 (Máj 1997), o. S.

¹ *Liquid Labyrinth. Fabrizio Plessi kiállítása*, Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum, 2014. január 31 – 2014. április 13.

FABRIZIO PLESSI
Il Flusso della Memoria, 2012, installació, vídeo
© Fotó: Norbert Hecht

Plessi, akinek alkotásaiban fontos szerepet foglal el a tűz és a víz, tagja a Talents Contemporains zsűrijének. A múlt évi eredményhirdetés alkalmával járt először Wattwillerben, és a helyszín annyira elbűvölte, hogy azonnal elfogadta a kiállítási felkérést. Aki már járt a helyszínen, könnyen megérti Plessi elragadtatását, hiszen a hely szinte minden eleme a vizet idézi: az épület múltja, az átlátszósággal, áttetszőséggel operáló, Daniel Villotte építész által átalakított belső tere vízszíni üveg-lépcsőivel, a kerti szobrok és szökőkutak látványát a beltérbe beemelő hatalmas üveglakkaival.

Fabrizio Plessi munkásságában közel ötven éve, Velencébe költözésének kezdetétől jelen van a víz. „Az ablakon keresztül látható változó, megbabonázó és rejtélyes víz behatol velencei műtermembe, mindent felold egy folyékony és fluoreszkáló fényben, és fokozatosan, de makacsul és ellenállhatatlanul a munkám valódi főszereplőjévé válik” – olvashatjuk a katalógusban. Plessi kezdetben a videót csak performanszai regisztrálására használta, ezt követték videóinstalláció, majd az Arte Poverához közeledve, felfedezte magának az olyan egyszerű anyagokat, mint a Corten-acél, a textil, a fa, a kő, és azóta azokat felhasználva készíti videóval kombinált alkotásait. Olyan szobrásznak vallja magát, aki számára a videó épp oly *anyag*nak számít, mint szobrai többi alkotórésze. A kiállításon ezekből láthatunk hatot, valamennyi monumentális mű.

A csarnok méretű földszinti termet betöltő *La Foresta Sospesa* (1999) összegezi legjobban Plessi művészetét, amelyben, ahogy a hétköznapi modern ember életében

FABRIZIO PLESSI
Water Circles, 1981, installáció, videó
© Fotó: Norbert Hecht

is, a természet és a technológia összefonódik. A mennyezeti gerendákra függesztett, hat méter hosszú, oszlopszerűen sorakozó kivájt fenyőtörzsek a hangeffektusokkal és az aljuk vetített mozgó víztócsákkal azt az illúziót keltik, mintha egy esőzattal, varázslatos erdőben sétálnánk, amelyben megállt az idő. Az alagsori félhomályban mintha két óriási szem keresné tekintetünket: a *Water Circles* (1981), amely a statikus és dinamikus, az élő és élettelen, a folyékony és szilárd szimbiózisa. Képzeljük el két, egymást éppen csak érintő geometrikus formát, két hatalmas, két és fél méter átmérőjű, kör alakú vaskorongot, közepükön egy-egy, ugyancsak kör alakú nyílásokban videón vetített, állandó mozgásban lévő víztömegeg. A *Water Wind* (1984) gerince egy acéltömb, egyik végén egy szelet fújó szerkezettel, a másikon egy képernyővel, amelyen a szél által borzolt vízfelületet látjuk. „A természetes elem megfertőzi és megváltoztatja a mesterséges képet. Ez a legmélyebb és felkavaró magyarázata ennek a ma már művészettörténeti műnek. A hamis valódibb, mint az igazi” – írja kísérszövegében a művész.

Az alkotások magával ragadó látványossága felveti a kérdést, vajon mindez nem gátol-e meg abban, hogy a művek mélyére hatoljunk. Kételyeinkre választ ad az *Il Flusso della Memoria* (2012). Egy huszonnégy méter hosszú asztal közepén, hangeffektusok kíséretében virtuális folyó vize hömpölyög, a két oldalán végigfutó vitrinekben pedig a művész hihetetlenül sok megvalósult tervének rajzai sorakoznak. „Legyen szó nedves tengerparti homokról, egy medence mozdulatlan vízfelületéről vagy egy vonatablak párás üvegről, be kell vallanom, mindezek erősebbek nálam. Lehet színes vagy fehér papír, újság, toalettpapír, kreppapír, smirgli, de akár pauszpapír is, a kezem és a kérdéses lap között frenetikus és gyakorlatilag ellenőrizhetetlen kapcsolat jön létre, olyannyira, hogy végül test test elleni küzdelemmé válik” – írja Plessi. E rajzok egyrészt képet adnak kiváló rajztudásáról, másrészt egy gyermekien szabad fantáziával rendelkező, ötletekben kifogyhatatlanul gazdag embert ismerünk meg általuk. A leglényesebb ebben az installációban azonban az, hogy rávezet a felismerésre: Plessi nem kíván munkáival többet adni, mint karonfogni a nézőt és bevezetni saját, maga teremtette világába. Mindezt sikerrel teszi, és ez nem kevés.

A Fondation François Schneider kiállítási programjának harmadik fejezete egy-egy, mindig a vízzel összefüggő téma köré épülő csoportos kiállítás. A soron következő, júniusban nyíló tárlat, a *Narcisse, image dans l'onde* Kader Attia, Richard Baquié, Patty Chang, Marc Couturier, Michel François, Dan Graham, Fabrice Hyber, Ann Veronica Janssens, Anish Kapoor, Yayoi Kusama, Alicja Kwade, Bertrand Lavier, Claude Lévêque, Oscar Muñoz, Michelangelo Pistoletto, Maxime Rossi, Franck Scurti és Bill Viola munkáit mutatja majd be.

FABRIZIO PLESSI
La Foresta Sospesa, 1999, installáció, videó
© Fotó: Norbert Hecht